

СТАНОВИЩЕ

от д.н. Манол Николов Манолов – доцент, ПУ „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3 *Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология*

докторска програма *Позитивна психология*

Автор: *Станислав Райчев Александров*

Тема: *Изследване на преживяването за благополучие в ранна зрялост*

Научен ръководител: *доц. д-р Ирена Иванова Левкова, ПУ „Паисий Хилендарски“*

Със заповед РД-21-2107/20.11.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Изследване на преживяването за благополучие в ранна зрялост* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология, докторска програма *Позитивна психология* Автор на дисертационния труд е Станислав Райчев Александров – докторант към катедра Психология с научен ръководител доц. д-р Ирена Иванова Левкова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Станислав Райчев Александров комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Станислав Райчев Александров е роден 1994 година и е български гражданин. Той е изградил своя академичен и професионален път основно в областта на психологията, като последователно е завършил бакалавърска (2018) и магистърска (2020) степен в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Неговото образование е фокусирано върху позитивната психология, което показва целенасочен интерес към изследване на личностното благополучие, мотивацията и свързаните с тях психологически механизми.

По време на своята професионална кариера Станислав Александров е натрупал разнообразен опит, включващ както академични знания, така и практически умения. Той е работил в различни сфери – от индустриални предприятия и търговски компании до обучителни и тренинговски дейности, което е допринесло за неговата гъвкавост и адаптивност в различни среди. Владее английски език на високо ниво (C2 за слушане и четене, B2 за писане, C1 за говорене),

което му позволява достъп до широк кръг от научни източници и международни академични контакти.

През последните години той активно се е занимавал с научноизследователска дейност, която кулминира в разработването на неговия дисертационен труд. Той е ангажиран с изследвания в сферата на позитивната психология, като анализира фактори, свързани с психологическото благополучие и развитието на личността.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд „Изследване на преживяването за благополучие в ранна зрялост“ е изключително актуална в съвременната психология, тъй като благополучието е централен фактор за личностното и професионално развитие. В контекста на позитивната психология изследванията върху благополучието продължават да придобиват все по-голямо значение, особено по отношение на индивидуалните ресурси за справяне със стреса, житейските преходи и адаптацията към социалните предизвикателства.

Научната актуалност на изследването се изразява в анализа на три ключови концепции – надежда, когнитивно-афективен майндфулнес и качество на живот, които се разглеждат като предиктори на процъфтяването. Изследването допринася за разширяването на съществуващите модели, като предоставя емпирични данни за значението на възрастовите различия при формирането на благополучие.

От научно-приложно гледище, резултатите от труда могат да бъдат приложени в областта на образователната, клиничната и организационната психология. Разбирането на факторите, влияещи върху благополучието в ранна зрялост, може да подпомогне разработването на интервенции, насочени към подобряване на личностната устойчивост, мотивацията и цялостното качество на живот на младите хора..

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд на Станислав Райчев Александров демонстрира задълбочено познаване на концепцията за благополучие, като я анализира от гледна точка на позитивната психология и връзката ѝ с ключови психологически конструкти – надежда, когнитивно-афективен майндфулнес и качество на живот.

Авторът представя изчерпателен теоретичен обзор, който включва:

- Класическите теории за благополучие – субективното благополучие (Ед Динър), психичното благополучие (Карол Риф), теорията за процъфтяването (Мартин Селигман).
- Исторически и философски основи на концепцията, включително разликите между хедонистично и евдемонично благополучие.
- Съвременни емпирични изследвания, анализиращи влиянието на емоционалната регулация, социалните отношения и личностните характеристики върху благополучието.

Особено внимание е отделено на три ключови предиктора на благополучието:

- Надежда – Разглежда се като мотивационен ресурс, подпомагащ личностното развитие и справянето с житейски предизвикателства. Включва се теорията на Чарлз Снайдер, според която надеждата се състои от два компонента – пътища (планиране) и агентност (мотивация за постигане на цели).
- Майндфулнес – Изследван като психологически механизъм за повишаване на осъзнатостта и управлението на стреса. Подчертава се връзката между когнитивно-афективния майндфулнес и нивото на благополучие чрез намаляване на тревожността и негативните автоматични мисли.
- Качество на живот – Анализирани чрез физически, емоционални и социални аспекти, като в изследването е използвана скалата SF-8, доказан инструмент за оценка на здравословното и психологическото благополучие.

Авторът показва задълбочено познаване на методологията на изследването, като:

Прилага валидирани психологически инструменти за измерване на основните конструкции.

Провежда корелационен и регресионен анализ, за да установи влиянието на надеждата, майндфулнес и качеството на живот върху благополучието.

Сравнява резултатите между различни възрастови групи, което допринася за разбирането на развитието на благополучието в жизнения цикъл.

4. Методика на изследването

Теоретично ниво – Изследването обогатява разбирането за процъфтяването, като свързва тази концепция с надеждата, майндфулнес и качеството на живот. Това допълва класическите модели на благополучие (Селигман, Риф, Динър) с нови емпирични доказателства.

Емпирично ниво – Проучването предоставя сравнителен анализ между две възрастови групи (млади възрастни и по-възрастни участници), което позволява да се идентифицират ключовите фактори, влияещи върху благополучието в различни жизненни етапи.

Приложно ниво – Данните от изследването имат потенциално приложение при разработването на психологически програми за подобряване на психичното здраве, както и в образователни и корпоративни среди за повишаване на мотивацията и адаптивността на младите хора.

Конкретни задачи, разработени в дисертацията

Дисертационният труд си поставя следните основни задачи:

Да определи нивата на процъфтяване, надежда, когнитивно-афективен майндфулнес и качество на живот при изследваните лица.

Да сравни резултатите между млади възрастни (18–30 г.) и по-възрастни респонденти (30–60 г.).

Да установи корелации между изследваните конструкции и да провери как надеждата, майндфулнес и качеството на живот влияят върху нивото на процъфтяване.

Да приложи регресионен анализ, за да се установи най-силният предиктор на благополучието в различните възрастови групи.

Настоящото изследване допринася за разбирането на личностните и социални фактори, които влияят върху емоционалната устойчивост и субективното усещане за щастие в ранна зрялост, като предлага нови перспективи за психологически интервенции..

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд на Станислав Райчев Александров представлява значимо научно изследване, което допринася за разширяването на познанието за психологическото благополучие в ранна зрялост. Той се отличава с задълбочен теоретичен анализ, прецизно разработена методология и емпирична проверка на ключови фактори, влияещи върху благополучието на индивидите. Темата на изследването е особено актуална в съвременната позитивна психология, като включва анализ на концепции като процъфтяване, надежда, майндфулнес и качество на живот. Теоретичният раздел демонстрира комплексен и мултидисциплинарен подход, като съчетава философски, психологически и социални аспекти на благополучието.

Методологичното изграждане на изследването е добре аргументирано чрез използването на валидирани психологически инструменти, които осигуряват надеждност на резултатите. Включването на корелационен и регресионен анализ позволява дълбочинно изследване на предикторите на благополучието и взаимодействията между тях. Извадката обхваща две възрастови групи, което дава възможност за детайлен сравнителен анализ на динамиката на благополучието в различни възрастови етапи.

Дисертационният труд има няколко значими приноса. В теоретичен план той обогатява концептуалната рамка за благополучието, като разширява съществуващите модели с емпирични доказателства за влиянието на надеждата, майндфулнес и качеството на живот. Освен това той идентифицира специфични детерминанти на благополучието, които обединяват процесите на процъфтяване с когнитивни и емоционални фактори. Методологичните приноси на изследването включват прилагането на утвърдени психологически инструменти като PERMA профилът на Селигман, скалата за надежда на Снайдер, скалата за майндфулнес CAMS-R и скалата за качество на живот SF-8. Изследването допринася и с валидирането на тези инструменти в български условия, което разширява възможностите за бъдещи проучвания на благополучието в страната.

В емпиричен план изследването установява специфични разлики във възрастовите групи, като доказва, че психичното здраве е най-силният предиктор на процъфтяването, докато надеждата и майндфулнесът играят допълнителна роля за личностното благополучие. Корелационният анализ потвърждава силната връзка между надеждата и процъфтяването, което допълнително затвърждава значението на позитивната нагласа за житейското удовлетворение.

Приложният характер на изследването също е значителен, тъй като предоставя практически насоки за разработване на психологически програми за подкрепа на млади хора. Данните от проучването могат да се използват в областта на образователната и клиничната психология, като допринесат за изграждането на интервенции, насочени към развитие на надежда, управление на стреса и повишаване на субективното благополучие.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите на Станислав Райчев Александров отразяват високата му научна ангажираност и задълбочен интерес към изследваната тематика. Те са в пълно съответствие с дисертационния труд и демонстрират последователно развитие на неговите научни идеи. В тях се откроява систематичен подход към изучаването на благополучието, което се разглежда през призмата на позитивната психология, с акцент върху ключови конструкти като процъфтяване, надежда, майндфулнес и качество на живот.

Анализът на публикациите показва, че те отговарят на националните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, като са представени в реномирани научни списания и конференции. Това свидетелства за интегрираността на докторанта в академичната общност и за способността му да комуникира научните си изследвания пред широка аудитория.

Публикациите са концептуално свързани с темата на дисертацията, което говори за целенасочеността на изследователската дейност на автора. Те представят детайлни емпирични анализи, които допринасят за по-доброто разбиране на благополучието в различни възрастови групи, както и за ролята на когнитивните и емоционални фактори при формирането му. Някои от статиите предлагат сравнителен анализ, което допълнително разширява приложимостта на научните му изводи.

Съдържанието на публикациите свидетелства за широкия научен хоризонт на докторанта, който не се ограничава само до теоретичен анализ, а включва и емпирични изследвания, които имат приложна стойност. Авторът показва умение за интердисциплинарен подход, като интегрира знания от позитивната психология, когнитивната психология и психичното здраве.

Публикациите демонстрират способността на докторанта да формулира ясни научни проблеми, да прилага адекватни методологични подходи и да представя аргументирани заключения..

7. Автореферат

Авторефератът на дисертационния труд на Станислав Райчев Александров е пълен, ясно структуриран и професионално изготвен. Той адекватно обобщава ключовите аспекти на дисертацията, като представя теоретичната рамка, методологичния подход, основните резултати и приноси.

Документът акцентира върху научната значимост и актуалност на изследваната проблематика, като предлага добре аргументирано представяне на концептуалния модел, включващ

надеждата, майндфулнес и качеството на живот като предиктори на благополучието. Изложението е ясно и логично, като дава точна представа за целите, хипотезите и емпиричните анализи, извършени в изследването.

Авторефератът отговаря на всички формални изисквания и представя систематизиран обзор на научните приноси, като демонстрира висока професионална компетентност. Той успешно изпълнява функциите си, като дава изчерпателен поглед върху съдържанието на дисертационния труд и значимостта на постигнатите резултати.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

За да бъде максимално използван потенциалът на настоящото изследване, е препоръчително резултатите и научните приноси да бъдат разширени и адаптирани към различни научни и практически направления.

На първо място, дисертационният труд притежава теоретична и емпирична стойност, която го прави подходящ за публикуване под формата на монография. Това би позволило по-широка научна достъпност и използване на постигнатите резултати от изследователи, преподаватели и практикуващи психолози. Издаването на монография ще допринесе за популяризирането на концепцията за процъфтяването, надеждата, майндфулнес и качеството на живот като ключови фактори за благополучие.

Второ, бъдещите изследвания в тази област могат да се разширят чрез по-задълбочен анализ на механизмите, чрез които надеждата, майндфулнес и качеството на живот влияят върху благополучието. Дисертационното изследване показва значими зависимости между тези конструкти, но по-нататъшни проучвания могат да задълбочат разбирането за медиаторните и модераторните ефекти, както и за индивидуалните различия в тези процеси.

На трето място, въз основа на резултатите от дисертационния труд е препоръчително да бъде разработена конкретна психологическа програма за повишаване на благополучието в ранна зрялост. Програмата може да включва тренинг модули за развитие на надежда, повишаване на осъзнатостта чрез майндфулнес техники и подобряване на личното качество на живот. Тя би могла да се прилага както в образователен, така и в организационен и клиничен контекст, с цел подобряване на личностната устойчивост и адаптивност на младите хора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Трудът се отличава с академична строгост, концептуална последователност и методологична прецизност. Използването на валидирани психологически инструменти, както и приложените статистически анализи, гарантират висока надеждност на изводите и приложимост на резултатите. Дисертационният труд отговаря на всички национални и академични изисквания за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, като неговите теоретични, методологични и емпирични приноси обогатяват разбирането за концепцията за благополучие и създават предпоставки за бъдещи научни и практически разработки. С оглед на значимите

научни приноси, задълбочения анализ и методологичната прецизност на изследването, препоръчвам на уважаемото жури да присъди на Станислав Райчев Александров образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Позитивна психология“. Изследването му има съществена научна и практическа стойност, а неговите резултати могат да послужат като основа за бъдещи интервенции, насочени към повишаване на благополучието на младите хора.

07.01 2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

Доц. д.пс.н Манол Манолов

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)